

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 27. januarija 1875.

Obseg: Važnost kmetijstva. — Bučelarji ne pozabite tudi Skočidolskih panjev. — Gospodarske skušnje. — Gospodarske novice. — Postava o zapuščinah za deželo Kranjsko. — Škodljivost vinskih pijač, posebno žganja. — Dualizem gnjije. — Mnogovrstne novice. — Ponarejeni bankovci. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Važnost kmetijstva.

Minister za kmetijstvo je pred nekimi meseci o priliki kmetijske razstave v St. Pölten u povdarjal važnost kmetijstva, in kazal, kako se blagostan dežele zboljša, ako se kmetijstvo umno razvija. Dunajskim in drugim enakim časnikom, ki so zavzeti le za denarne špekulacije v bankah in borzah — piše „Kärnt. Blatt“ — se pa je minister s tem izrekom zeló zameril, zato ker v svoji gospodarski modrosti mislijo, da denarne spekulacije na borzah so studenec, iz katerih še le izvira povzdiga trgovine, obrtnije in kmetijstva.

Ves svet pa vé, posebno iz žalostnih skušinj preteklega časa, kako puhla je ta modrost! Misliti je bilo tedaj, da po takih skušnjah omolknejo ti modrijani; ali predrznost njihova je brez konca in kraja, kajti le to je po njih mislih dobro in koristno, kar je njim po godu, vse drugo pa je slabo in nično.

Ker pa so skušnje novejšega časa do dobrega spričale, kako važen faktor v Avstriji je kmetijstvo, misliti bi se smelo, da tudi pred njegov prag solnce tako milo pogleda, kakor pred prag borznih špekulantov in osnovalcev železnic. Vendar se za pomoč kmetijstvu še zmirom premalo godí, čeravno ono. na vseh stranéh pomoči potrebuje. Vzrok te malomarnosti pa je to, da pri kmetijstvu je delavnost potrebna, za delo pa liberalni špekulanti niso, ker oni le po tem hrepené, da bi z lenobo čez noč obogateli.

Kmet nima od liberalcev nikakoršne podpore pričakovati, marveč se mu le zapreke stavijo in nadloge pripravljajo. Naš namen ni danes govoriti o silnih bremenih, ki stiskajo kmeta po davkih itd., ampak le o špekulacijah in samopašnosti liberalcev, ki so kmetijstvu na največo škodo.

Znano je, kako v najnovejšem času mnogo državnih poslancev, ki so ob enem „Verwaltungsräthe“ pri neizmernih špekulativnih napravah, le na to delajo, da se državna lastnina, rudarije in gozdi državi iz rok izpulijo in prodajajo. Čeravno so gozde kupili po grozno nizki ceni, so jih mahoma in kar nič gledé na občni blagor posekali, in veliko dobička iz njih v svoj žep vtaknili. Namesto družih izgledov omenimo le tako imenovani Dunajski gozd (Wiener Wald), državno grajščino Waidhofen in Junerberško rudarijo. V kratkem času se je tukaj strašno veliko v nič djalo! V goratih krajih pa je neobhodno potreba, da se gozdi kolikor mogoče ohranijo, po katerih se, ker vlažnost

na-se vlečejo, rodovitnost zemljišč pospešuje. Najlepše dežele so po takem ravnanju prišle na beraško palico. Ni nam treba daleč po svetu gledati, pogledajmo le v Dalmacijo. Ta dežela je nekdanj bila lepo rodovitna in bogata krasnih hrastovih gozdov; dobičkarija beneških plemenitašev pa je uničila vse te gozde, in z njimi tudi celo deželo, tako da dandanes le golo skalovje v nebo strli, in da ni več mogoče zasaditi novega lesovja. Tudi Kranjsko Notranjsko stran je zadela po samopašnih Beneških denarničarjev ista osoda, živa priča temu je naš in sosednih naših dežela Kras. In kaj pa gorenjska „Industriegesellschaft“? ali se ozira ona kaj na pospeh kmetijstva, ali jej je le edino „obrtinja“ pri srcu?

Bučelarji, ne pozabite tudi Skočidolskih panjev.

Iz Štajarskega.

Lansko leto so bučele malo in pozno rojile, ker vzrok je bil pri nas zmladoletni dež, potem pa suša. Zatoraj so bučele tudi slabe ostale. Ali prav dobro so storile v Skočidolskih panjovih, ki so vsega priporočila vredni, česar sem se prepričal sam. Ogrnil sem štiri roje v Skočidolske, 4 pa v naše navadne slamnate panjove. V Skočidolskih so delale tako marljivo, da jih za najbolje štejem. (Dobil sem jih od č. gosp. Jan. Sumper-ja, fajmoštra v Skočidolu.)

Panjovi njegovi narejeni so na pregibljive satnike. Kdor hoče vedeti, kako so narejeni in kako se ž njimi ravná, naj bere „Bučelarček“, ki je leta 1871 po družbi sv. Mohora izdan bil.

France Pišek v Hotinjevasi.

Pristavek vredništva. Tudi „Novice“ so pred 3 leti s pohvalo omenjale Skočidolske panjove, katere je zbor čebelorejcev v Ljubljani zraven Porentovih za najbolje pripoznal; vsled tega je Kranjska kmetijska družba za razdelitev med čebelorejce iz državne podpore izprva nakupila polovico Porentovih, polovico pa Sumperjevih panjev. Da je poslednji čas ostala le pri Porentovih, vzrok je menda ta, da jih iz Gorenjskega po krajši poti dobiva in da so tudi nekoliko cenejši.

Gopodarske skušnje.

* Čebelice dobre pomočnice za uplodenje rastlin. Sledeče skušnje spričujejo to: Darwin je od 100 rast-

linic bele detelje dobil 2290 zrn kalilnega semena; družih 20 belo-deteljnih rastlinic pa, na katere se ni nobena čebelica pustila, ni ne enega zrna nastavilo. Tudi pri rudeči detelji bilo je ravno tako, 100 rastlinic, na katere so čebele letale, je dalo 2700 zrn kalilnega semena; enako število rastlinic pa, na katere niso pustili čebel, ne enega zrna ni nastavilo. Potem je pač očitno, koliko čebele in njim enake živalice pripomorejo k oplodbi in rodovitnosti rastlin s tem, da njih semenski prah prenašajo okoli.

* *Da semena hitreje kalijo*, svetuje gosp. Novotny v časniku „Gartenfreund“ dva gotova in dober kup pripomočka. Eden je ta, da se enemu maslicu vode primeša 10 kapljic solne kisline za mehko zrno, 15 do 20 kapljic te kisline pa za trdo seme; v tej vodi naj mehko zrno leži 6 ur, trdo pa 12 ur in potem naj se koj vseje. Drugi pomoček pa je ta, da se seme 6–10 ur namaka v čistem glicerinu. Dalje, ko je seme vsejano, je treba le paziti na to, da zemlja ne postane suha, ampak se zato večkrat poškropi.

* *Petroleum (kamno olje)* je eno najboljših sredstev, da se les dolgo časa stanovitno ohrani, posebno tak, ki pride na dež, sneg itd., kakor je poljsko orodje in vse drugo, kar stoji na prostem, da ne gnjije in ne poka. Vsaka taka lesnina mora pa popolnoma suha biti, predno se s kamnim oljem namaže, in namazati se mora tolikrat, da les olja nič več ne popije. Vrata, oboknice, klopi itd., ki stojé na prostem, naj se najpred namažejo s petrolejem in potem še le z oljnato barvo. Skušnje so tudi učile, da je to olje izvrstno dobra pomoč zoper gobe, ki se narejajo na lesu in zidu — tem več pa je pri teh dobrih lastnostih to olje priporočila vredno, ker je dandanes prav dober kup.

Gospodarske novice.

* *Nova bolezen kostanjev* se je prikazala v več krajih na Laškem. Ona napada najprej korenine kostanja, odkodar se bolezen potegne čez celo drevo, da usahne. V čem da obstoji ta nova bolezen in kako bi se ozdravila, ni še nikomur znano; ker pa v nekaterih krajih Laškega kostanj (maroni) ondašnjim prebivalcem služi v živež in tudi veliko denarja iz njega skupijo, zato je minister kmetijstva kmetijski poskuševalnici v Modeni ukazal, naj skusi razjasniti naruro te bolezni in nasvetovati pomočke zoper njo.

* *Da sadje veliko poprej dozori*, svetuje Rudolf Stoll v Eldeni po dr. Kochovem tedniku vrtnarjem, naj okoli korenin drevesa zemlje toliko okopljejo in na stran vržejo, da le še malo zemlje čez korenine leži. Ta svét, potrjen po skušnjah, opira na to, da je gorkota tista moč, katera rastlinstvo in tedaj tudi drevje oživlja, da začne hitreje cvesti. Tako je neka hruška (poletna majdalenca) že v sredi meseca julija dozorela, in njen sad bil je tudi tako okusen in sočen, kakor nikoli popred. Ker pa se zemlje toliko raz korenin drevesa odvzame, da bi potem one lahko usahnele, zato priporoča večkratno zalivanje z vodo.

Nove postave.

Postava o zapuščinah za deželo Kranjsko.

§. 1. Ako človek ali umrje ali ga uradno razglasi za mrtvega potem, odkar je ta zakon stopil v moč, ter se za človekom najde nad čistih 300 gold. vrednosti take ostaline, da ima katero sodišče na Kranjskem oblast v njej razpravljati po splošnih pravilih o nadstoj-

nosti, — od vsake take ostaline zakon ukazuje plačati nekaj prinosa v Kranjski normalno-učilniški zaklad, da zaleže za javne ljudske učilnice.

§. 2. Tega učilniškega prinosa bodi povprek po eden goldinar, če ni nad 500 gold. čiste ostaline.

Ako je nad 500 gld. čiste ostaline, veljá to cenilo: Kedar se najde nad 500 gold. do všteti 1000 gold. čiste ostaline, treba plačati po 20 kr. od vsakih sto goldinarjev; a kedar se najde nad 1000 do všteti 5000 gold., tedaj po 25 kr. od vsakih sto goldinarjev; kedar je nad 5000 gold. do všteti 10.000 gold., tedaj po 30 krajc. od vsakih sto; kedar je nad 10.000 do všteti 20.000 gold., tedaj po 35 kr. od vsakih sto; a kedar je nad 20.000 do všteti 30.000 gold., tedaj po 40 kr. od vsakih sto, kedar je nad 30.000 gold. do všteti 40.000 gold., tedaj po 45 kr. od vsakih sto; kedar je nad 40.000 do všteti 50.000 gold., tedaj po 50 kr. od vsakih sto; a kedar je nad 50.000 do všteti 100.000 gold., tedaj po 60 kr. od sto; in kedar je nad 100.000 gold., tedaj od vsakih sto goldinarjev po 70 kr. učilniškega prinosa.

Če se za ostalino ne oglasi niti dednik, kateremu gre dolžni del, niti zapustnikovo zakonsko družje, tedaj bodi še 50 odstotkov več učilniškega prinosa, odmerjenega po tem cenilu.

Na števila izpod 100 gold. se je treba tedaj ozirati, kedar se določuje cenilo, po katerem se učilniški prinos pobere, a ne tedaj, kedar se odmerja pristojbina.

§. 3. Kedar se čista ostalina odmerja, tedaj se ne jemlje va-njo vrednost tistega nepremičnega blaga, kar ga je zunaj Kranjske dežele, niti ne dolgovi, kolikor jih samo na tacem nepremičnem blagu tako leži, da vse druge ostaline nič ne obsegajo.

A odločiti je treba iz tega odmerila take dolgove, kateri obsegajo vso ostalino, naj imajo ti dolgovi zemljeknjižno trdnost na ostalini ali ne.

§. 4. K dolžnemu učilniškemu prinosu je tudi prišteti vsa volila, odločena v tako namero, v kakoršno je ta učilni prinos namenjen.

§. 5. Prinos, ki se ima plačevati v Kranjski normalno-učilniški zaklad, imajo izmerjati in pobirati tiste oblastnije, katerim pristaja izmerjanje pristojbine za prenos premoženja.

V primerljajih, v katerih se državna pristojbina odrajtuje v kolekovanih markah, imajo stranke od obravnavalnega sodnika izmerjeni prinos k normalno-učilniškemu zakladu odrajtovati pri davkarji in morajo, predno se jim zapuščina prisodi, dokazati, da so ta prinos odrajtali.

Sodnije imajo vsakega pol leta pošiljati deželnemu računstvu spiske o zapuščinah, v teku tistega pol leta prisojenih, pri katerih se je izkazalo, da je učilniški prinos plačan; ta spisek je narediti po obrazcu predpisanim po ministerskem ukazu od 28. novembra 1853 (253 drž. zak.).

§. 6. Ako učilniški prinos nij plačan v 30 dnevih, štejoč od prvega dneva potem, kar je v roke prišlo plačilno povelje, tedaj se od njega dá tudi 5% zamudne obresti, katera teče od tistega dneva, ki pride po zadnjem dnevi zgoraj določenega roka (brišta). Zamudne obresti se ne jemljejo od učilniških prinosov izpod goldinarja, niti ne — ako je učilniškega prinosa več — od drobiža jednega goldinarja.

Ako se plačilo učilniškega prinosa odlagati sme ali ne, ter ali se privoli plačevanje na rokove (brište) ali ne, o tem razsoja deželni odbor, kateri naj na to pristane samo ob naključjih, vrednih posebnega ozira.

§. 7. Dvorni dekret od 1. decembra 1788, zbir. pr. zak. štev. 926, o pobiranju ostalinskih prinosov za